

Sparebankforeningen
The Norwegian Savings Banks Association

Justisdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

JUSTISDEPARTEMENTET	
04 MAJ 2008	
SAGSNR:	200801698
AVDELINGEN:	LOV / EP / KKF
DOX.NR:	40
AVDELINGEN:	

Deres ref.: 200801698 EP KKF/mbb

Vår ref.: 200800136

Oslo 30. april 2009

Høring - NOU 2007: 16 Ny skiftelovgivning

Det vises til Justisdepartementets brev av 25. november 2008 der NOU 2007: 16 Ny skiftelovgivning ble sendt på høring.

Sparebankforeningen vil nedenfor gi enkelte spredte kommentarer til lovforslagene som har berøringspunkt mot banker.

Regninger som må betales før skifteattest er utstedt

Vi er svært tilfreds med at det forslås en uttrykkelig lovbestemmelse om skifteattestens legitimasjonsvirkning, se utkast til skiftelov § 6-3. Også lovfesting av et krav om at disposisjoner krever enighet blant alle loddeierne, eventuelt at en eller flere kan utpekes som fullmektig for å disponere på boets vegne, er nyttig og avklarende.

Fristen for å be om skifteattest er 60 dager, se lovutkastet § 6-2. Selv om det er mulig å få utstedt skifteattest tidligere dersom alle loddeierne har bedt om det, frykter vi at det svært ofte vil gå opp mot maksimaltiden før skifteattesten utstedes. I noen tilfeller vil skifteattest først bli utstedt etter 60 dager.

Om utstedelse av uskifteattest til gjenlevende og legitimasjon av gjenlevendes råderett, se utkast til skiftelov § 5-1. Også her vil det fort kunne gå flere uker før uskifteattest blir utstedt.

Det er bankenes erfaring at loddeierne og/eller gjenlevende ektefelle har behov for å disponere avdødes bankkonto allerede før skifteattest/uskifteattest blir utstedt. Dette er typisk for å dekke utgifter til begravelse eller til løpende regninger på avdødes faste eiendommer mv, typisk forsikring, fyringsutgifter osv. Der ektefeller har felles konto (for eksempel brukskonto) vil denne kontoen ofte bli sperret ved den enes død, enten fordi kontoen bare er registrert på avdøde eller fordi det er uklart for banken i hvilket omfang gjenlevende anses som medeier av midlene. Det er derfor ofte på grunnlag av "velvillighet" eller fordi bankene "strekker seg litt" mht å tillate disponering av avdødes konto, at slike regninger blir betalt før skifte-/uskifteattest er utstedt.

Med den formulerte lovregel om skifteattestens legitimasjonsvirkning som foreslås, kan man frykte at bankene også vil bli mer ”bokstavtro” med hensyn til ikke å tillate uttak/belastninger fra avdødes konto før skifte-/uskifteattest er utstedt. Også merknadene til lovutkastet § 6-3 (se side 238) – hvor man uttrykkelig nevner at legitimasjonen (som altså er skifteattesten) lar loddeierne dekke begravelsesomkostningene – vil ytterligere kunne bidra til en innstramning fra bankene mht å tillate noen som helst belastning fra avdødes konto inntil det foreligger skifteattest. Dette vil gjenlevende ektefelle og arvingene kunne oppleve som en unødvendig tilleggsbyrde i en ellers tung situasjon. Vi anbefaler derfor at det gis visse føringer slik at bankene fortsatt kan tillate at nevnte utgifter dekkes av avdødes bankkonto allerede før skifteattest foreligger, for eksempel i merknadene til lovbestemmelsen.

Opplysninger fra banken til boet/loddeierne

I tilknytning til spørsmålet om skifteattestens legitimasjonsvirkning, er det naturlig også å ta opp spørsmålet om bankenes taushetsplikt (opplysningsplikt) overfor boet/loddeierne.

Allerede kort tid etter dødsfallet – altså før det er utstedt skifteattest – kan loddeierne ha behov for å få oversikt over avdødes eiendeler med sikte på å avgjøre om de skal velge offentlig eller privat skifte. Vi går ut fra at loddeierne i medhold av utkastet § 2-3 kan be tingretten registrere hele eller deler av boet, og at banken da uhindret av sin taushetsplikt kan gi opplysninger om for eksempel saldo på innskudd og lån.

Det kan imidlertid reises spørsmål om ikke bankene må anses å være fri sin taushetsplikt når det gjelder opplysning til den enkelte loddeier om saldo på avdødes konto, selv om vedkommende loddeier ikke har fått noen fullmakt til dette fra de andre loddeierne eller fra tingretten. Vi viser her blant annet til en uttalelse fra Justisdepartementet av 26. juni 1975 om taushetsplikten etter forretningsbankloven § 18. Her antok departementet at en bank i alminnelighet ikke er bundet av taushetsplikten overfor en loddeier som ber om opplysninger om en avdøds eller et dødsbos konto for tiden før dødsfallet.

Når skifteattest er utstedt, er det ikke sjelden at den som attesten utpeker ber om innsyn i avdødes kontoforhold, herunder disposisjoner gjort før dødsfallet. Dette er for eksempel ofte begrunnet med at man mistenker at avdøde i sin alderdomssvekkelse ble narret til å utbetale til noen som ikke hadde krav på penger. Da boet er avdødes rettighetssuksessor, må man som utgangspunkt kunne anta at boet har omtrent tilsvarende rettigheter som avdøde selv hadde. Bankene gir imidlertid ikke boet helt fritt innsyn i slike tilfeller. Blant annet i høyesterettsdom inntatt i Rt 1983 s 430 uttalte retten seg om grensene for en advokats taushetsplikt om avdødes forhold i forhold til avdødes konkursbo (Hilmar Rekstens konkursbo). Blant annet ut fra denne dommen praktiserer en del banker at et dødsbo bare kan få opplysninger om avdødes forhold så langt opplysningene er nødvendig av hensyn til boets oppgjør, herunder å fremskaffe aktiva i boet (det vil si midler som skal inngå i boets masse). Andre banker har den praksis at ulevering av kontoinformasjon til loddeierne ikke skjer der banken ut fra en vurdering mener opplysningene er av en svært personlig karakter og/eller kan skade avdødes ettermæle. En slik praksis kan blant annet forankres i Justisdepartementets forannevnte uttalelse der man la til grunn at hvis det er opplysninger av mer følsom personlig karakter ville dette tale mot at kontoinformasjon ble gitt til loddeierne.

Fordi betalinger i dag i så mye større grad skjer direkte fra konto og det derfor registreres så mye mer informasjon i tilknytning til en bankkonto enn det som var tilfellet da Justisdepartementet avga sin uttalelse i 1975, samt fordi bankene her føler usikkerhet mht hva

som kan utleveres, ber vi departementet eller lovgiver gir avklarende føringer med hensyn til bankenes taushetsplikt i forhold til loddeiere og dødsbo i forbindelse med ny skiftelov.

Vi peker i denne sammenheng på at dersom informasjonsmengden som boet har rett på blir svært omfattende, har dette også en kostnadmessig side. Det er her vår oppfatning at boet – som avdødes rettighetssuksessor – må finne seg å betale gebyrer for opplysninger i samme omfang som om det var avdøde selv som hadde bedt om opplysningene.

Bankenes opplysningsplikt overfor den annen ektefelle

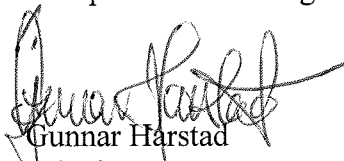
Etter ekteskapsloven § 39 skal en bank gi opplysninger til den annen ektefelle som er nødvendige for at ektefellen skal kunne vurdere sin økonomiske stilling. Fordi opplysningsplikten også gjelder i forbindelse med deling av formuen, antas i forarbeidene at også separerte og skilte har slik innsynsrett. Bankklagenemnda har antatt i sak BKN 2002-45 at bankenes opplysningsplikt etter ekteskapsloven § 39 må utstrekkes så langt at lovens formål blir oppfylt, det vil si banken må vurdere om de opplysninger som kreves har skifterettslig relevans. Dette kan være et vanskelig tema for bankene å vurdere. Bankene bruker derfor mye tid på vanskelige spørsmål om hvor langt bankenes opplysningsplikt etter § 39 rekker, både hvilke tidspunkter opplysninger kan kreves for og omfanget/detaljeringsgraden av informasjonen. Disse problemene settes ofte også på spissen i fordi partene i saken ofte har et svært anstrengt forhold til hverandre.

Selv om ekteskapsloven § 39 ikke er foreslått endret, har spørsmålet absolutt relevans i en skiftesituasjon, og vi hadde satt stor pris på om det i forbindelse med ny skiftelovgivning gis noen føringer for bankens opplysningsplikt i disse situasjonene.

Elektroniske skifteattester

Vi legger også med stor tilfredshet merke til at utvalget støtter innføring av en ordning med elektronisk tilgang til skifteattestene, og anbefaler at det arbeides videre med dette spørsmålet (utredningen side 238 – kapittel 21 under merknadene til utkast til skifteloven § 6-3). Vi kan her opplyse at det er et forbausende stort antall kontoer etter avdøde som ikke er kjent for arvingene eller der midlene av andre grunner forblir stående urørt etter et dødsfall. Bankene bruker da mye tid på å etterspore mulige arvinger, blant annet gjennom kontakt med tingretten. Dette er et manuelt og tidkrevende arbeid som kunne gjort enklere og raskere hvis de kunne gjøre elektroniske oppslag mot domstolene og hentet relevant informasjon direkte på egen PC.

Med vennlig hilsen
for Sparebankforeningens Servicekontor

Gunnar Hårstad
Advokat